

φωνή

φωνή, η, ουσ. [<αρχ. φωνή], η φωνή. **1.** η κραυγή, το ξεφωνητό: «μέσα στην ησυχία της νύχτας ακούστηκε μια φωνή που έκανε το αίμα μας να παγώσει στις φλέβες». **2.** ο άνθρωπος που καλεί κάποιον, που μιλάει: «άκουσε μια φωνή να τον φωνάζει απ' τ' απέναντι πεζοδρόμιο || άκουσε μια φωνή πίσω του να του λέει...». **3.** άνθρωπος με κύρος, με προσωπικότητα: «δεν υπάρχει σήμερα μια φωνή που θα μας υποδείξει πώς θα βγούμε απ' τ' αδιέξοδο». **4.** ο ήχος που παράγεται από μουσικά όργανα: «η παραπονιάρικη φωνή του βιολιού ακούστηκε απαλά μέσα στη νύχτα». **5.** στον πλ. **οι φωνές**, θόρυβος από πολλές φωνές, φασαρία, οχλοβοή: «τι φωνές είναι αυτές που ακούγονται απ' την πλατεία;». Υποκορ. **φωνίτσα, η κ. φωνούλα, η**. (Ακολουθούν 60 φρ.)·

- αγγελική φωνή από γαιδάρου στόμα, βλ. λ. [γάιδαρος](#)·

- ακούει φωνές, έχει παραισθήσεις, ιδίως λόγω ψυχικής διαταραχής: «ακούει φωνές πως έρχεται η συντέλεια του κόσμου || άσ' τον ν' ακούει, γιατί και πριν από καιρό άκουγε φωνές πως θα ερχόταν η συντέλεια του κόσμου με τον ερχομό του 2.000!»·

- ανεβάζω τον τόνο της φωνής μου, βλ. φρ. *υψώνω τον τόνο της φωνής μου*·

- ανοίγω τη φωνή (γιαραδιόφωναήτηλεοράσεις),δυναμώνω την ένταση του ήχου: «άνοιξε τη φωνή ν' ακούσουμε καλά τι λέει ο παρουσιαστής!»·

- βάζω μια φωνή, καλώ κάποιον από μακριά ή κάποιον που βρίσκεται μακριά: «βάλε μια φωνή μήπως σ' ακούσει κι έρθει! || όπως ερχόταν, έβαλε μια φωνή ζητώντας μας να τον περιμένουμε»·

- βάζω (τις) φωνές, διαμαρτύρομαι με δυνατές φωνές ή επιπλήττω, κατσαδιάζω έντονα κάποιον: «έβαλε τις φωνές, μόλις του ανακοίνωσαν απ' τη διεύθυνση πως θα τον μετέθεταν στην επαρχία || δεν έχω τη διάθεση να βάζω τις φωνές στον καθένα που κάνει ανοησίες!»·

- βάζω φωνή μεγάλη, βλ. φρ. *βγάζω φωνή μεγάλη*·

- βάλε μια φωνή, (παρακλητικά) κάλεσε κάποιον δυνατά, φώναξέ τον: «σε παρακαλώ, βάλε μια φωνή στον τάδε να έρθει, γιατί εγώ δεν μπορώ να φωνάξω δυνατά». (Λαϊκό τραγούδι: **βάλε μανούλα μια φωνή και μέσ' τα μαύρα ντύσου, πάρε τους δρόμους να με βρεις, χάνεται το παιδί σου**)·

- βγάζω μια φωνή, βλ. φρ. *βάζω μια φωνή*·

- βγάζω φωνή μεγάλη, φωνάζω δυνατά, ξεφωνίζω: «έπεσε απ' τη σκάλα κι έβγαλε φωνή μεγάλη». (Δημοτικό τραγούδι: *κι έπεσε μες στο πηγάδι κι **έβγαλε, ωρέ φωνή μεγάλη***)·

- δεν ξέρω ακόμα τον ήχο της φωνής του, δεν τον άκουσα ακόμα να μιλάει: «τόσους μήνες στο Κοινοβούλιο αυτός ο βουλευτής και δεν ξέρω ακόμα τον ήχο της φωνής του»·

- δεν του (της) άρεσε η φωνή μου, λέγεται ειρωνικά στην περίπτωση που σηκώνουμε το ακουστικό του τηλεφώνου να απαντήσουμε σε αυτόν που κάλεσε, και δε μιλάει κανείς μετά το εμπρός που απευθύνουμε, ίσως γιατί δεν ήμασταν το επιθυμητό πρόσωπο που ανταποκρίθηκε στην κλίση του. Η φρ. και με ειρωνικό τρόπο, όταν στο χώρο μας βρίσκεται το άτομο για το οποίο υποπευόμαστε ότι έγινε η κλήση·

- δεύτερη φωνή, η διωδία, το σεγκόντο: «τραγουδάει πολύ όμορφα και ψάχνει μια δεύτερη φωνή να τον συνοδεύει»·

- δίνει χρώμα στη φωνή του, βλ. λ. [χρώμα](#)·

- είσαι καλά ή να βάλω τις φωνές, έκφραση απορίας ή έκπληξης που λέγεται και με κάποια δυσφορία σε άτομο που μας ζητάει ή κάνει παράλογα ή παράτολμα πράγματα·

- *έκλεισε η φωνή μου*, βράχνιασα και δεν μπορώ να μιλήσω δυνατά, πόσο μάλλον να τραγουδήσω: «δεν μπορώ να μιλώ δυνατά, γιατί έκλεισε η φωνή μου || δε θα 'ρθω σήμερα στη χορωδία, γιατί έκλεισε η φωνή μου»·
- *εμένα μη μου υψώνεις τη φωνή!* επιθετική έκφραση σε άτομο που μας μιλάει απειλητικά ή από θέση ισχύος, ενώ δεν έχει αυτή τη δυνατότητα ή αρμοδιότητα: «θα κάνω αυτό που θέλω κι εμένα μη μου υψώνεις τη φωνή, γιατί σ' έχω γραμμένο!». Το *εμένα* λέγεται με έμφαση. Από την εικόνα του ατόμου που, όταν απειλεί ή μιλάει σε κάποιον από θέση ισχύος, του μιλάει με έντονη φωνή. Συνών. *εμένα μη μου υψώνεις το δάχτυλο(!)*·
- *έχασε τη φωνή του*, **α.** δεν μπόρεσε να πει τίποτα, δεν μπόρεσε να βρει δικαιολογία για κάποιο παράπτωμα ή για κάποια ένοχη πράξη του που αποκαλύφθηκε: «όταν αποκάλυψα στην παρέα πως αυτός ήταν που μας είχε κατηγορήσει, έχασε τη φωνή του». **β.** ένωσε τέτοια απορία, έκπληξη, θαυμασμό ή φόβο, που δεν μπόρεσε να αρθρώσει λέξη: «έχασε τη φωνή του, μόλις με είδε να συνοδεύσω μια τέτοια γυναικάρα! || έκανε τον νταή, αλλά μόλις ο άλλος τράβηξε μαχαίρι, έχασε τη φωνή του ο δικός σου». Συνών. *έχασε τα λόγια του (α, β) / έχασε τη λαλιά του / έχασε τη μιλιά του*·
- *έχει πρώτη φωνή*, έχει πολύ καλή φωνή: «αυτός ο τραγουδιστής έχει πρώτη φωνή»·
- *έχει φωνή*, έχει καλή φωνή: «αυτή η τραγουδίστρια έχει φωνή»·
- *έχει φωνή καμπάνα*, έχει δυνατή και μεταλλική φωνή: «όταν τραγουδάει, ακούγεται σ' όλον τον κάμπο, γιατί έχει φωνή καμπάνα || αποκλείεται να μην άκουσες, όταν σε φώναζε, γιατί έχει φωνή καμπάνα»·
- *η φωνή του ακούγεται απ' το πηγάδι*, βλ. λ. [πηγάδι](#)·
- *καθαρίζω τη φωνή μου*, βήχω πολλές φορές ελαφρά να απαλλάξω το λάρυγγά μου από τα τυχόν φλέματα, ώστε να γίνει καθαρότερη η φωνή μου: «λίγο πριν αρχίσει να τραγουδάει, ξερόβηξε μερικές φορές να καθαρίσει τη φωνή του»·
- *κάνει δεύτερη φωνή*, συνοδεύει κάνοντας σεγκόντο, σεγκοντάρει κάποιον στην ερμηνεία ενός τραγουδιού: «όταν τραγουδάει με τον τάδε, κάνει πάντα δεύτερη φωνή»·
- *κάνει πρώτη φωνή*, στην ερμηνεία ενός τραγουδιού, τραγουδάει με την εντονότερη φωνή: «ποιος κάνει πρώτη φωνή στο συγκρότημα που δημιουργήσατε;»·
- *κατά φωνή*, λέγεται στην περίπτωση που κάποιος εμφανίζεται ξαφνικά, ακριβώς τη στιγμή που γίνεται λόγος γι' αυτόν ή τη στιγμή που τον χρειαζόμαστε·
- *κατά φωνή και το πουλί*, λέγεται με συμπάθεια για το κατά φωνή·
- *κατά φωνή κι ο γάιδαρος*, λέγεται με ειρωνική διάθεση ή χάριν αστεϊσμού για το κατά φωνή·
- *κατά φωνή κι ο Λάζαρος*, λέγεται με συμπάθεια για το κατά φωνή·
- *κατεβάζω τη φωνή*, (για ραδιόφωνα ή τηλεοράσεις) μειώνω την ένταση του ήχου: «κατέβασε τη φωνή απ' αυτό το ρημάδι, γιατί δεν μπορώ να κοιμηθώ»· βλ. και φρ. *κατεβάζω τη φωνή μου*·
- *κατεβάζω τη φωνή ή κατεβάζω τη φωνή μου*, βλ. φρ. *χαμηλώνω τη φωνή*·
- *κατεβάζω τον τόνο της φωνής μου*, βλ. φρ. *χαμηλώνω τον τόνο της φωνής μου*·
- *με μια φωνή*, **α.** ομόφωνα: «συμφώνησαν με μια φωνή να μην αποδεχτούν τις προτάσεις της εργοδοσίας». **β.** σαν ένας άνθρωπος: «όλοι συμφώνησαν με μια φωνή να μην αφήσουν τον εχθρό να πατήγει ούτε μια πιθαμή γη της πατρίδας τους»·
- *μήτε φανιά μήτε λαλιά*, βλ. συνηθέστ. *ούτε φωνή ούτε ακρόαση*·

- μπήγω μια φωνή, βλ. φρ. βάζω μια φωνή·
- μπήγω (τις) φωνές, βλ. φρ. βάζω (τις) φωνές·
- ο κοντός για ψωλή για φωνή, βλ. λ. [κοντός](#)·
- ούτε φωνή ούτε ακρόαση, **α.** λέγεται για άτομο που έχει καιρό να δώσει σημεία ζωής και δεν έχουμε γι' αυτό καμιά πληροφορία: «είχα βασιστεί στην υπόσχεσή του πως θα με βοηθήσει, αλλά από τότε ούτε φωνή ούτε ακρόαση». **β.** λέγεται για άτομο που δε δίνει απάντηση, που αδιαφορεί σε ένα αίτημα που του υποβάλαμε: «υπέβαλα αίτηση στο διευθυντή να μου δώσει άδεια του επόμενο μήνα, αλλά αυτός ούτε φωνή ούτε ακρόαση»·
- πατώ μια φωνή, βλ. φρ. βάζω μια φωνή·
- πατώ (τις) φωνές, βλ. φρ. βάζω (τις) φωνές·
- πιάστηκε η φωνή μου, **α.** μετά από ένα διάστημα δεν μπόρεσα να αρθρώσω λέξη, επειδή μιλούσα, φώναζα ή τραγουδούσα συνεχώς: «τον συμβούλευα μια ώρα πώς έπρεπε να ενεργήσει, ώσπου πιάστηκε η φωνή μου || τραγουδούσαμε όλο το βράδυ και το πρωί δεν μπορούσα να μιλήσω, γιατί πιάστηκε η φωνή μου». **β.** έχω πρόβλημα ομιλίας λόγω κρυολογήματος: «ήπια πολλές παγωμένες πορτοκαλάδες και πιάστηκε η φωνή μου»·
- πρώτη φωνή, η εντονότερη φωνή στην ερμηνεία ενός τραγουδιού: «έχουμε δημιουργήσει ένα μουσικό συγκρότημα, αλλά μας λείπει η πρώτη φωνή»·
- σέρνω φωνή μεγάλη, φωνάζω δυνατά και σε διάρκεια: «καθώς είχε απομακρυνθεί ο άλλος αρκετά, έσυρε ο επιστάτης φωνή μεγάλη μήπως και τον ακούσει!»·
- σηκώνω φωνή, βλ. φρ. υψώνω φωνή·
- σηκώνω τη φωνή (μου), βλ. φρ. υψώνω τη φωνή (μου)·
- σηκώνω τον τόνο της φωνής μου, βλ. φρ. υψώνω τον τόνο της φωνής μου·
- του βάζω τις φωνές, τον επιπλήττω, τον κατσαδιάζω έντονα: «επειδή άργησε το πρωί να έρθει στη δουλειά, τον κάλεσε ο διευθυντής στο γραφείο του και του 'βαλε τις φωνές»·
- του μπήγω τις φωνές, βλ. φρ. του βάζω τις φωνές·
- του πατώ τις φωνές, βλ. φρ. του βάζω τις φωνές·
- υψώνω τη φωνή μου (υπέρ κάποιου), συνηγορώ σθεναρά (υπέρ κάποιου): «κάθε φορά που αντιλαμβάνομαι πως κάποιος αδικείται, υψώνω τη φωνή μου να τον βοηθήσω»·
- υψώνω τη φωνή (μου), αξιώνω, απαιτώ, διεκδικώ σθεναρά κάτι: «αν δεν υψώσεις τη φωνή σου, δεν πρόκειται να πάρεις αυτά που σου ανήκουν»·
- υψώνω τον τόνο της φωνής μου, **α.** μιλώ δυνατά: «ύψωσε τον τόνο της φωνής σου να σ' ακούσει, γιατί δεν ακούει καλά ο άνθρωπος!». **β.** μιλώ σε έντονο ύφος: «σε μένα μην υψώνεις τον τόνο της φωνής σου, γιατί δεν είμαι κανένα παιδάκι!»·
- υψώνω φωνή, **α.** διαμαρτύρομαι έντονα: «κάθε φορά που δε γίνεται αυτό που ζητάει ή που περιμένει, υψώνει φωνή και μας κάνει άνω κάτω». **β.** αντιμιλώ, αυθαδιάζω: «εμένα μη μου υψώνεις φωνή, γιατί θα σε στείλω από κει που 'ρθες!»·
- υψώνω φωνή διαμαρτυρίας, διαμαρτύρομαι έντονα με φωνές: «οι εργάτες ύψωσαν φωνή διαμαρτυρίας για τις απολύσεις που ανήγγειλε η διεύθυνση του εργοστασίου»·

- *φωνή βοώντος εν τη ερήμω*, λέγεται στην περίπτωση που δε φέρνουν κανένα αποτέλεσμα οι προτροπές ή οι συμβουλές που απευθύνονται σε κάποιον, γιατί τις αντιμετωπίζει με αδιαφορία: «χίλιες φορές του 'πα να μη συνεταιριστεί μ' αυτόν τον απατεώνα, αλλά φωνή βοώντος εν τη ερήμω και στο τέλος την πάτησε». Πολλές φορές, ακούγεται μόνο στον τύπο *φωνή βοώντος*: «ολόκληρη μέρα τον συμβούλευα τι έπρεπε να κάνει, αλλά φωνή βοώντος, γιατί αυτός έκανε πάλι του κεφαλιού του». Αναφορά στον Ιωάννη τον Βαπτιστή·
- *φωνή λαού, οργή Θεού*, η δίκαιη κινητοποίηση του λαού από αγανάκτηση για την κακή, αντιλαϊκή ή αυταρχική διακυβέρνηση της χώρας από κάποια κυβέρνηση, έχει μεγάλη δύναμη και φέρνει άμεσα αποτελέσματα. Τη φρ. την είδαμε πολλές φορές ως κύριο τίτλο σε εφημερίδες, πάνω από την ολοσέλιδη φωτογραφία που έδειχνε το πλήθος του κόσμου το οποίο είχε παρακολουθήσει την ομιλία του αρχηγού του κόμματός του·
- *φωνή και κακό!* λέγεται ειρωνικά ή με κάποια δυσφορία για άτομο που δημιουργεί μεγάλη φασαρία με τις φωνές του, ιδίως για ασήμαντα πράγματα: «βρε, φωνή και κακό, επειδή του ζήτησα να πάει λίγο πιο μπροστά τ' αυτοκίνητό του για να παρκάρω κι εγώ!»·
- *χαμηλώνω τη φωνή*, (για ραδιόφωνα ή τηλεοράσεις) ελαττώνω την ένταση του ήχου: «χαμήλωσε, σε παρακαλώ, τη φωνή του ραδιοφώνου, γιατί θέλω να κοιμηθώ»· βλ. και φρ. *χαμηλώνω τη φωνή μου*·
- *χαμηλώνω τη φωνή ή χαμηλώνω τη φωνή μου*, μετριάζω τις απαιτήσεις μου, τις αξιώσεις μου, γίνομαι λιγότερο απαιτητικός ή διεκδικητικός: «αφού πρώτα πήρα αυτά που ήθελα να τους πάρω, έπειτα χαμήλωσα τη φωνή μου»·
- *χαμηλώνω τον τόνο της φωνής μου*, μιλώ σιγά, σιγότερα ή ηπιότερα: «χαμήλωσε τον τόνο της φωνής σου, όταν μου μιλάς, γιατί δεν είμαι κουφός»·
- *χοντρή φωνή*, που είναι βαριά ή βαθιά, που είναι μπάσα: «έχει τόσο χοντρή φωνή, που μπορώ να την ξεχωρίσω ανάμεσα από χίλιες άλλες»·
- *χρυσή φωνή*, τραγουδιστής ή τραγουδίστρια με πάρα πολύ καλή φωνή: «σαν τη φωνή του Καζαντζίδη δε θα υπάρξει άλλη χρυσή φωνή». Συνών. *χρυσό λαρύγγι*·
- *χρωματίζει τη φωνή του*, βλ. λ. [χρωματίζω](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας